

KARACAOĞLAN'IN ŞİİRLERİ ÜZERİNE BİR KAÇ NOT DAHA

Dr. Kübra Kuliyeva

Türk halk edebiyatında türlü konularda güzel güzel şiirler yazan, etkisiyle yüzyıllar boyu edebiyatta yer almış, haklı bir ün sahibi olan Karacaoğlan'ın adı ve hayatı üzerinde elli yıldan beri araştırmalar yapılmaktadır. Elde bulunan ilmî materyaller içinde Karacaoğlan'ın hayatı üzerinde en geniş ve etraflı yazıyı Müjgan Cumbur'un hazırladığı "Karacaoğlan" kitabında buluyoruz. Yazar tüm Karacaoğlan'ı inceleyenlerin fikir ve düşüncelerini burada birarada topladığı için çok değerlidir, diyebiliriz.

Türlü fikirlerden şairin 16.yüzyılın sonlarına doğru Çukurova'da doğup yaşadığı sonucuna varılıyor. Fakat bazı araştırmacılar şairin doğup yaşadığı zamanın ve yerin halâ da tartışma konusu olduğunu vermekteler ve onların böyle söylemeye hakları da vardır. Bunun nedeni Karacaoğlan'ın türlü şiirlerinde türlü yerlerin adlarını çekmesiyle bağlıdır. Karacaoğlan'ın hayat ve zamanını iyice araştıranlar sırasında bulunan Muzaffer Uyguner yazıyor: "Karacaoğlan'ın doğduğu ve öldüğü yıllar henüz belirlenememiştir. O dönemlerde nüfus kayıtlarının bulunmaması yüzünden o da doğum ve ölüm tarihi bilinmeyenler arasında kalmıştır."

Ama zannimizce Karacaoğlan'ın

Kozan dağından aslımız,
Ari Türkmendir neslimiz,
Varsaktır durak yerimiz,
Gurbette yâr eğler bizi,

kıt'ası şairin nereli olduğu sorusunu cevaplandırıyor. Ama diğer taraftan önce söylediğimiz gibi şairin başka şiirlerinde de türlü yer

adlarını kullanması araştırıcıları zor durumda bırakmakla beraber, aynı zamanda tartişmalara da yol açıyor. Bununla ilgili olarak yine başka bir yerde Muzaffer Uyguner şöyle yazıyor: "Bu arada yine onun bazı dizeleri bu konuda tartişmalara neden olmaktadır. Sözelgişi "Yaylamız Bulgar dağı", "Binboğa'dır benim ilim" gibi dizeler. Bunların uydurma olup olmadığı da tartişılabilir". Diğer taraftan da yazar aşığın Feke'nin Gökçe köyünde doğduğunu söylediklerini kaydederek şöyle gösteriyor. "Gaziantep çevresinde yaşayan Barak Türkmeneri onu kendilerinden saydığı gibi Musabeyli Türkmeneri de kendilerinden sayarlar". Her şeye rağmen biz çevredeki tüm Türkmener boylarının Karacaoğlan'ın kendi boyları içinden çıkan bir şair, bir aşık saymasına hakkı olduğunu göz önüne almalıyız. Çünkü Karacaoğlan da soyca Türkmener. Adları geçen boylar içinde onun yakın akrabalarının bulunmadığı da mukabil değildir. Yani çevrede bulunan tüm Türkmener boylarının olduğu yerlere Karacaoğlan'ın "Vatan" söylemeğe hakkı yetiyordu. Çünkü Karacaoğlan yabancılar arasında değil de, kendi doğma ve yakınları arasında bulunuyordu. O yüzden de araştırıcıların sadece Karacaoğlan'ın Akdeniz kıyısında bulunan Türkmener boyları içerisinden bitip çıktığını söylemesi yeter zannimizce. Konuya başka yönden yaklaşırsak Türkmenerlerin tarihen göçer hayat geçirdiklerini de unutmamak gerekir.

Diğer taraftan Karacaoğlan'ın hakikaten nerede doğup vefat etmesinin bilinmemesi, ününün Belgrat'tan Trakya'ya, Trakya'dan Azerbaycan'a ve Arabistan'a kadar geniş yayılması, onun bu yerlerin şairi olduğu fikrinin önerilmesi de aşığın, şairin hep o yerleri gezmesi, oralarda bulunması ve ziyaret etmesini ortaya koymakla beraber hem de onun "kalp şairleri" düzeyine kalktığına bir delildir. Kar oğlanla ilgili araştırma yapanların bugün de yaşadığı yer ve ağ bakımından bir görüşte birleşmemesi de bu gerçekle ilgili.

Karacaoğlan'ın hayatı ve sanatı kimse için belli, kimse için karanlık olmasına rağmen çok sevilen bir şair gibi Türkiye'de eserleri defalarca toplanarak derlenmiş, basılmıştır.

Karacaoğlan'ın şiirlerine gelince divan şiirlerinden uzak olan şairin ince, güzel halk ruhunda, halk havasında ve halk dilinde yazdığını söyleyebiliriz. Ününün ölümünden sonra da yayılarak, günümüze kadar gelmesi de belki bununla bağlıdır. Bugün Türkiye'de Karacaoğlan'ın adı halk şiirinde başta gelen adlar içerisinde.

Karacaoğlan'ın şiirlerinde asıl, reel dünyaya bağlılık daha güçlüdür. Yani aşk, sevgi, canlı hayat olduğu yerde diğer şeyler Karacaoğlan için arka sırada kalıyor. Her yerde güzelleri tarif etmesi, yaşamanın tatlılığını kaleme alması çok zorluklar, acılar gamlar görmesine rağmen kendinin de hayata ne kadar bağlı olduğunu belirtiyor. Diğer taraftan bu konulu şiirleri şairin gençlik devirlerine ait etmek gerekir. O devirlerde dinî konulara da çok az eğilmesi şairin gençliğinde "şair gördüğünü çağırır". İlkesine dayandığını göstermektedir. Araştırmacılar da şairin dinî ve öteki dünya ile ilgili konulara çok az yer verdiğini söylemektedirler. Şairin dinî terimleri kullandığı çok az şiirleri arasında şu kıt'ası önemlidir.

Kadir Mevlâm senden bir dileğim var
Muhannes kuluna muhtaç eyleme.
Cennet-i alâyi nasip et bana, Sırat
köprüsünden yolum bağlama.

Ama dine eğilmemesini, dinî şiirler yazmamasını Karacaoğlan'ın ALLAH'a Tanrı'ya tapınmamasıyla ilgilendirmenin doğru olmayacağını söylememiz gerekir. Bunu sadece önde söylediğimiz gibi şairin gençlik duyguları ile bağlamak lâzım, zannimizce. Çünkü hayatının ihtiyarlık çağlarında sık sık Tanrıya, büyük Mevlâma müracaat ettiğini şiirlerinden görüyoruz. Karacaoğlan'ın kalbi gökler kadar

geniştir. O güzel sevgisini de, ALLAH sevgisini de hep bir arada kalbine yerleştirebilir. Örnek verdiğimiz şiiri sona kadar okursak, onun şairin ihtiyarlık çağlarına ait olduğu ortaya çıkar. Yalnız ihtiyar çağında hakka yüz tutan, cehennem azabından korkan Karacaoğlan bu şiirinde olan veya olmayan kabahat ve suçlarının affedilmesiyle beraber tüm hayatı boyunca çektiği zorlukları, kahrırları da kadir Mevlâma hatırlatıyor ve kendinin bu dünyada yüz cehennem azabı gördüğünü, ona bir daha ve asıl cehennem azaplarının gösterilmemesini rica ediyor, yalvarıyor, şair sanki "ALLAH âdildir, zalim değil" itikatına güvenerek kalbini avutuyor, Şu mısralar şairin hislerini güzelce anlatıyor.

Karacaoğlan hata çıkmaz dilimden,
Kocadım da hayır gelmez elimden.
Kadir Mevlâm asla geçmez kulundan,
Deli gönül ah çekip de ağlama.

Karacaoğlan şiirlerinde konu türlüdür. Yani aşk, sevgi, keder, ayrılık, hasret gibi konular şiirlerinde geniş yer almaktadır.

Küçük bir şiiri şairin hayatı boyunca hangi hisleri geçirdiğini, neler çektiğini apaydın açıklıyor.

Tuna suyu gibi çağlar, akarım, Yel
estikçe hazan gibi solarım, Bir gün
güler isem, beş gün ağlarım, İşte
güzel adam, şöyle halim var.

Karacaoğlan eydür: Ağlar, gülmezem,
Akan gözüm yaşın hergiz silmezem
Eller güler, oynar, ben gülmezem, İşte
güzel adam, şöyle halim var.

Bu küçücük şiir parçasından şairin hayatının o kadar iyi geçmediği, gözlerinin her zaman yaşlı olduğu ve kendinin de bir gün gülerse, beş gün ağladığı belli oluyor. Ama yine de fikir, keder, gām aci, hasret, hayatta tüm gördüklerinden vazgeçmemek hisleriyle sevgi, güzeller, güzelliğe büt gibi tapmak hisleri bir memmu halinde toplanmıştır. Bir güzelin tatlı bakışı, bir güzeli tarif etmesi Karacaoğlan'ı dertlerinden uzaklaştırıyor sanki. Güzellere çok meyil etmesi belki de Karacaoğlan'ın hayatta yalnızlıktan kaçınmak için en büyük ve en yegâne istinadgâhıdır. Şair kendi yalnızlığını, dertlerini güzelleri ve güzelliği terennüm etmekle uzaklaştırmaya çaba gösteriyor.

Karacaoğlan şiirlerinde ana konu da bu. Yani güzellen övmek ve ayrılıktır ki öteki konuları arkada bırakıyor. Ama aslında güzel sevgisi de başına bir belâ olmuştur zamanında

Karacaoğlan der ki ismim ögerler, Ağu
oldu yediğimiz şekerler. Güzel sever
diye isnad ederler, Benim Hak'tan
özge sevdiğim mi var?

Karacaoğlan'ı her ötüp geçen güzele tutulmakta, her güzeli sevmekte suçlandırmak doğru değil zannimizce ve bu hakkı çağında yaşayanlara da veremeyiz. Önce bir şeyi söyleyelim: Karacaoğlan aşiktir ve aşıklarda da her zaman ana konu sevgi ve güzeller olmuş, tabii. Diğer taraftan Karacaoğlan her gördüğü güzele gönül vermiş olsaydı, o zaman onun kalbi boş ve düşkün bir şahıs olması gerekir ve böyle güzel şiirler yazabilmesi de şüphe altına girebilirdi. Fakat Karacaoğlan inen yok, kalkan bir şairdir. O tüm kötülüklerin fevkinde duruyor.

Karacaoğlan şiirlerinde en başlıca özellik gerçekliktir. Oysa sade, anlaşıkılı bir dille tasvir edilen gerçeklik. En ağır şartlar içinde bile yaşayan insanlara Karacaoğlan'm şiirleri gönül rahatlığı geti-

riyor. Őirleri akar su gibidir, műsikilidir. Karacaođlan Őiirle musikiyi birleőtiren bir sanat adamıdır ve onun Őiirlerini gerek ayrıca, gerek műzikle dinleyen Őahıs yle dűŐűnebilir ki Őiirlerin akar gibi olması műziđi, műzik de Őiirleri meydana getirmiőtir. Yani Őiirin gűcűnden műzik, műziđin dilinden de Őiir ortaya çıkmıőtir.

Karacaođlan'ın dili de sade Anadolu kylűsűnűn dilidir.

Yani çok anlaşıkılı bir dil, hatta öyle anlaşıkılı ki ađdaŐ bir kaç diğer Tűrk halkları için de okuyup anlatmakta bir zorluk yok. Belki Azerbaycan'da da onu AŐık Ali, AŐık Alesker gibi seve seve okumaları da bununla ilgili.